

Tlačová správa k výstave:

MAXIMILIÁN RÁTSKAY

Mýty a reality

Miesto konania: Galéria Márie Medveckej, výstavná sieň „ATELIÉR“, Tvrdošín, Pod Velingom 2

Kurátor: Mgr. Michal Čajka, PhD.

Termín výstavy: 30. máj – 6. október 2024

Otvorené: po – ne od 10.00 do 16.00 hod.

Oravská galéria v Dolnom Kubíne pripravila pre túto sezónu v Galérii Márie Medveckej v Tvrdošíne výstavu Maximiliána Rátskaya s podtitulom Mýty a reality. Život a tvorba Maximiliána Rátskaya (1806 – 1872) sú s mestom Tvrdošín bytostne previazané. Dlhé obdobie v meste žil, tu umrel a je aj pochovaný. V roku 1868 bol dokonca tvrdošínskym podrichtárom a v roku 1871 členom školskej stolice a výborníkom. Pre Tvrdošín vytvoril niektoré z jeho diel: Madonu s dieťaťom z roku 1831 a bližšie nedatovaný betlehem, ktoré sú prezentované na výstave. Život Rátskaya je však spätý aj s ďalšími oravskými dedinami: Zázrivou, kde sa narodil a Dlhou nad Oravou, kde krátky čas pôsobil.

Výstava Mýty a reality je prvou súbornou výstavou umelca, ktorý pôsobil v 19. storočí. Pri skúmaní diela Maximiliána Rátskaya vystupujú do popredia dva zásadné problémy. Prvým je v literatúre už tradične uvádzaný umeleckohistorický konštrukt existencie maliara Maximiliána Rátskaya staršieho, ktorému sú pripisované niektoré diela. Druhým problémom je nejednoznačné vymedzenie maliarskeho diela a existencia viacerých prác, ktoré sú Maximiliánovi Rátskayovi len potencionálne prisudzované, prípadne sa s maliarom nespájajú, ale vykazujú znaky jeho tvorby. Aj preto na výstave prezentujeme ako ich zástupcu dielo Nájdenie sv. Kríža zo zbierok OG, ktoré vzniklo pre Gallasovskú kaplnku v kostole Sv. Kríža na Slanici. Počas reštaurovania diela bola zistená staršia maliarska vrstva na obraze, ktorá nesie rukopis blízky Rátskayovej tvorbe. Obraz bol neskôr premaľovaný. Názov výstavy Mýty a reality sme zvolili preto, lebo ju vnímame ako pokus zhromaždiť overiteľné informácie (reality) a vymedziť ich od hypotéz (mýty). Poukazuje na náročnosť úlohy historika umenia a jej úskalia pri riešení otázky autorstva a štýlových charakteristík.

Predpokladáme, že Maximilián Rátskay st. a ml. sú jeden a ten istý maliar, v ktorého tvorbe súbežne vznikali silnejšie a slabšie diela. O existencii Maximiliána Rátskaya st. nemáme žiadne preukazné dôkazy, diela ktoré mu boli pripisované sú v skutočnosti mladšie a ich menšie štýlové rozdiely zodpovedajú určitej nestálosti výtvarného prejavu M. Rátskaya.

V literatúre sa používajú rôzne podoby priezviska umelca: Racskay, Račkay, Ratskay. Na výstave používame tvar priezviska umelca, ktorý sám používal a ktorým sa podpisoval. Okrem diel zo zbierok Oravskej galérie v Dolnom Kubíne, vrátane nedávnej akvizície maľby Ester pred kráľom Ahasverom, sú na výstave zastúpené diela zo Slovenského národného múzea – Etnografického múzea v Martine, Slovenskej národnej knižnice a dielo z rímskokatolíckeho farského úradu v Zázrivej.

Maximilián Rátskay

Životopisné údaje o Maximiliánovi Rátskayovi sú pomerne skromné. Narodil sa 2. júna 1806 v Zázrivej. V roku 1827 (podľa iných autorov v rokoch 1827 – 1830) navštevoval maliarsku akadémiu vo Viedni. O štúdiu nemáme bližšie informácie. V roku 1829 už spolu s manželkou Máriou, rodenou Heifel (Heiffel), bol obyvateľom Dlhej nad Oravou, kde mohol pôsobiť ako učiteľ. Tu sa im narodili deti: Alexander (*1829 †1832), Maximilián Gregor (*1831 †1850) a Alexander (*1833). Medzi rokmi 1833 – 1834 sa Maximilián Rátskay presťahoval do Tvrdošína. Tu sa stal váženým mešťanostom, v roku 1868 bol podrichtárom. V Tvrdošíne sa manželom narodilo ďalších šesť detí: Mária Franciska (*1835 †1835), Adolf Ondrej (*1836), Mária Franciska (*1839), Július Šimon (*1841), Augustín Ján (*1843 †1880) a Angelika (*1845). Maximilián Rátskay zomrel 15. júla 1872 v Tvrdošíne, kde je v blízkosti kostola Všetkých svätých pochovaný. Niektorí Maximiliánovi súrodenci mali umelecké dispozície. Brat Narcis (*15. 4. 1816 Zázrivá) sa usadil v Námestove. Bol jediným zo súrodencov, ktorý

sa venoval maliarstvu. Vieme, že v roku 1849 vytvoril pre kostol v Krušetnici trinásť obrazov na poprsnicu empory. Po roku 1860 sa presťahoval do Lokce.

Kontakt:

Medvedzie - Pod Velingom 2, 027 44 Tvrdošín

▪ tel.: +421 948 197 941

Oravská galéria v Dolnom Kubíne, Hviezdoslavovo námestie 11, 026 01 Dolný Kubín

▪ tel.: +421 43 586 3212 ▪ e-mail: orgaldk@vuczilina.sk

▪ www.oravskagaleria.sk ▪ Fb: Oravská galéria Dolný Kubín; Galéria Márie Medveckej, Tvrdošín

